

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МЕДИКО-ПРИРОДНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Кафедра загальної підготовки

НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА
ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ

Тема 2. Основи виробничої безпеки. Заходи безпеки під час експлуатації електроприладів.

Пожежна безпека як складова охорони праці у медичній галузі.

Організаційні заходи по забезпеченню пожежної безпеки ЛПЗ

ЗМІСТ.

1. Вступ.
2. Нормативне та законодавче забезпечення пожежної охорони в Україні.
3. Пожежна безпека як складова охорони праці в медичній галузі.
4. Обов'язки ЛПЗ у галузі пожежної безпеки.
5. Організаційні заходи щодо забезпечення пожежної безпеки.
6. Основні вимоги щодо пожежної безпеки в ЛПЗ.
7. Правила поведінки працівників у випадку пожежі.
8. Основні вимоги до інструкцій про заходи з пожежної безпеки.
9. Особливості організації спеціального навчання, інструктажів та перевірки знань з питань пожежної безпеки.
10. Протипожежні інструктажі.
11. Висновок.

Споконвіку пожежі супроводжують людину, викликаючи жах, паніку, великі людські жертви та матеріальні збитки. Причинами їх виникнення можуть бути природні явища та чинники техногенного походження.

Пожежі на виробництві – це несправність електрообладнання, перегрів внаслідок тертя в несправних вузлах машин та інше. В побуті – це гра дітей з вогнем, паління в незазначених місцях та в стані алкогольного сп'яніння. Як правило, пожежі супроводжуються вибухами, що значно збільшують їх наслідки. В основному при горінні утворюється чадний газ, від якого і гинуть люди але в останній час при згоранні речовин штучного походження (вініл, поролон, нейлон) у повітря надходять пари синильної, соляної кислот, що негативно впливають на людей, викликаючи отруєння різних ступенів.

Щорічно в Україні виникає більше 50 тис. пожеж, що приводять до загибелі людей і матеріальних збитків.

Пожежа – це неконтрольований процес горіння, що поширюється у часі і просторі надзвичайно швидко.

Потрібно знати правила поведінки під час пожежі, заздалегідь вивчити де і які засоби пожежегасіння розміщуються і як ними користуватися.

Нормативне та законодавче забезпечення пожежної охорони в Україні.

Нині в державі діють понад 70 нормативних документів з питань пожежної безпеки.

Правову основу пожежної безпеки складають:

1. Конституція України (28 06 1996р.).
2. Закон України «Про пожежну безпеку» (17 12 1993р.).
3. «Правила пожежної безпеки в Україні» (15 04 2002р.).
4. ГОСТ 12.1.004-91 «Пожаробезопасность. Общие требования».
5. Постанова Верховної Ради України.
6. Накази і розпорядження Президента України.
7. Декрети, постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України.
8. Рішення органів державної виконавчої влади, місцевого і регіонального самоуправління.

При розробленні заходів з пожежної безпеки зважають на стандарти, будівельні норми, правила будови електроустановок (ПБЄ), норми технічного проектування та інші нормативні документи.

Міністерства та відомства, виходячи із специфічних умов та особливостей пожежної безпеки виробництв, можуть додатково розробляти і видавати свої галузеві правила пожежної безпеки, узгоджені з Правилами пожежної безпеки України.

Галузеві правила повинні бути узгоджені з Головним управлінням державної пожежної охорони МВС України

Пожежна безпека як складова охорони праці в медичній галузі.

Пожежа являє собою неконтрольоване горіння поза спеціальним осередком, що завдає моральних і матеріальних збитків, а іноді призводить і до загибелі людей. Отже, пожежна безпека і протипожежна профілактика) - це сукупність організаційних, інженерно-технічних та медичних заходів, спрямованих на запобігання виникнення пожежі, створення умов для швидкого та ефективного гасіння пожежі тощо.

Аналіз середньорічних показників причин виникнення пожеж у різних галузях виробництва та в побуті дозволяє виявити, що 46,1% з них пов'язані з необережним поводженням з вогнем. 22,3% - з порушеннями правил монтажу та експлуатації електромереж і електрообладнання, 7,2% - з пустощами дітей, 5,7% - з підпалами, 19,7% - з іншими (несправність виробничого устаткування, порушення технологічного процесу тощо) причинами.

Найбільша кількість пожеж виникає у житловому секторі (до 75-80% від загальної кількості) і зумовлює великі матеріальні збитки, які складають десятки мільйонів гривень. Не можна не зазначити, що і в установах Міністерства охорони здоров'я кількість пожеж є досить великою (до 250-500 впродовж кожних 5 років), причому завдана ними матеріальна шкода сягає 1–2 мільйонів гривень. Основними причинами такого стану є невиконання керівниками та посадовими особами прямих функціональних обов'язків щодо забезпечення протипожежного захисту підвідомчих об'єктів та ігнорування встановлених законодавством вимог пожежної безпеки.

У нашій країні розроблено досить великий перелік законодавчих актів, наказів, положень, інструкцій та інших офіційних матеріалів стосовно протипожежного захисту, визначення організаційної структури державного управління пожежною охороною.

Разом з тим, узагальнюючи зміст численних офіційних матеріалів і видань щодо протипожежної профілактики, необхідно в першу чергу звернути увагу на основні обов'язки керівників та посадових осіб щодо забезпечення пожежної безпеки, до числа яких слід віднести:

- розроблення комплексу заходів щодо забезпечення пожежної безпеки на підприємстві, в установі, в організації;
- розроблення та затвердження відповідно до державних нормативних актів положень, інструкцій та інших нормативних документів і пожежної безпеки, які діють в межах підприємства, а також здійснення контролю за їх виконанням:
 - організацію навчання працівників з питань пожежної безпеки;
 - утримання у справному стані засобів протипожежного захисту і зв'язку, пожежної техніки, обладнання та інвентарю, який має використовуватися лише за призначенням;
 - проведення службових розслідувань випадків пожеж, які виникли.

Кожен працівник має володіти правилами поведінки при пожежі, вміти користуватися первинними засобами пожежегасіння та знати їх місцезнаходження.

У разі виникнення пожежі працівники повинні негайно повідомити про це пожежну охорону телефоном "101" і керівництво підприємства та розпочати ліквідацію пожежі усіма наявними засобами.

Тому основний комплекс протипожежних заходів, як правило, повинен включати:

- погодження проектів будівництва та реконструкції із пожежною інспекцією;
- відкриття новобудов або реконструйованих споруд лише після дозволу пожежної інспекції;
- експлуатацію споруд, обладнання та механізмів відповідно до протипожежних вимог (згідно з правилами, інструкціями тощо);
- виконання будь-яких робіт лише підготовленими, в тому числі з питань пожежної безпеки, фахівцями;
- установлення адміністративної відповідальності керівників усіх структур і головний лікар, завідувачі відділень та служб) за адекватне виконання необхідних протипожежних заходів:
 - інструктаж персоналу та пацієнтів;
 - забезпечення споруд (відділень) засобами пожежно-охоронної сигналізації та засобами пожежегасіння;
 - створення в установі (закладі) медичної або фармацевтичної галузі відповідних структур пожежегасіння, добровільних дружин та ланок пожежегасіння.
- затвердження заходів протипожежної профілактики.

Слід усвідомити, що профілактика пожеж, як і інших виробничих негараздів, являє собою справу не тільки керівників закладів та їх відділень. Необхідно досягти свідомого розуміння, що лише добросовісне виконання кожним медичним працівником своїх Функціональних обов'язків на підставі суворого дотримання правил пожежної безпеки та охорони праці зумовлює надійну профілактику пожеж. Це також відноситься до пацієнтів, які повинні бути ознайомлені з правилами перебування у лікувально-профілактичних закладах або установах аптечної мережі та дотримуватися вимог щодо запобігання пожеж.

У справі профілактики пожеж велику роль відіграє громадськість. Саме вона створює первинні ланки та пости пожежегасіння. Активісти первинних ланок пожежегасіння разом із керівником структурного підрозділу лікувально-профілактичного або аптечного закладу:

- розробляють плани заходів щодо профілактики пожеж;

- слідкують за дотриманням вимог пожежної безпеки;
- контролюють наявність засобів пожежегасіння, їх справність та своєчасну заміну;
- засвоюють правила роботи із засобами пожежегасіння та правила поведінки під час пожеж;
- оформляють відповідні наочні та агітаційні матеріали.

Головні лікарі, завідувачі відділень та структурних підрозділів закладів медичної галузі повинні всіляко підтримувати ініціативу громадських структур у питаннях профілактики пожеж та заохочувати їх діяльність.

Однак реалізація основних обов'язків керівників та посадових осіб щодо забезпечення пожежної безпеки вимагає наявності належних знань, що базуються на діючому законодавстві, дотримання якого є обов'язковим і для роботодавців, і для виконавців.

Саме на це спрямований Закон України "Про пожежну безпеку", введений в дію Постановою Верховної Ради від 17.12.1993 року. Відповідно до прийнятого закону розроблено цілий ряд законодавчих актів, що є обов'язковими для всіх громадян, підприємств, установ і організацій.

Особливої уваги серед них, насамперед, заслуговують "Правила пожежної безпеки в Україні", затверджені наказом Міністерства внутрішніх справ України №400 від 22.06.1995 року. Цей нормативний акт з питань пожежної безпеки (НАПБЛ. 01.001-95) визначає загальні вимоги з пожежної безпеки і зобов'язує всі міністерства погоджувати галузеві правила пожежної безпеки з Головним управлінням державної пожежної охорони. Окремі положення та зміст затверджених правил наведені нижче.

Обов'язки ЛПЗ у галузі пожежної безпеки.

Пожежна безпека повинна забезпечуватися шляхом проведення організаційних, технічних, медичних та цілого ряду інших заходів, спрямованих на попередження пожеж, забезпечення безпеки людей, зниження можливих майнових витрат і зменшення негативних екологічних наслідків у разі їх виникнення, створення умов для швидкого виклику пожежних підрозділів та успішного гасіння пожеж.

Відповідно до Закону України "Про пожежну безпеку" забезпечення пожежної безпеки підприємств, установ, організацій покладається на їх керівників та уповноважених керівниками осіб, якщо інакше не передбачено відповідним договором.

Забезпечення пожежної безпеки під час проектування та забудови населених пунктів, будівництва, розширення, реконструкції та технічного переоснащення підприємств, будівель і споруд покладається на органи архітектури, проектні та будівельні організації.

Обов'язки власників підприємств та уповноважених ними органів, а також орендарів щодо забезпечення пожежної безпеки встановлюються згідно зі статтею 5 Закону України "Про пожежну безпеку"

Власники підприємств зобов'язані:

- розробляти комплексні заходи щодо забезпечення пожежної безпеки, впроваджувати досягнення науки і техніки та позитивний досвід пожежегасіння;
- відповідно до нормативних актів з пожежної безпеки розробляти і затверджувати положення, інструкції та інші нормативні акти, що діють у межах підприємства. здійснювати постійний контроль за їх реалізацією;
- забезпечувати дотримання протипожежних вимог, стандартів, норм, правил, а також виконання вимог приписів і постанов органів державного пожежного нагляду;
- організовувати навчання працівників правилам пожежної безпеки та пропаганду заходів щодо їх забезпечення;

- у разі відсутності в нормативних актах вимог, необхідних для забезпечення пожежної безпеки, вживати відповідних заходів, погоджуючи їх з органами державного пожежного нагляду;
- утримувати у справному стані засоби протипожежного захисту і зв'язку, пожежну техніку, обладнання та інвентар, не допускати їх використання не за призначенням;
- створювати у разі потреби згідно із встановленим порядком підрозділи пожежної охорони та необхідну для їх функціонування матеріально-технічну базу;
- подавати на вимогу державної пожежної охорони відомості та документи про стан пожежної безпеки об'єктів і продукції, що ними виробляється;
- здійснювати заходи щодо впровадження автоматичних засобів виявлення і гасіння пожеж та використання для цієї мети виробничої автоматики;
- своєчасно інформувати пожежну охорону про несправності пожежної техніки, систем протипожежного захисту та водопостачання, а також про закриття доріг і проїздів на своїй території;
- проводити службове розслідування випадків пожеж.

Повноваження у галузі пожежної безпеки асоціацій, корпорацій, концернів та інших виробничих об'єднань повинні визначатися їх статутами або договорами між підприємствами, що утворили ці об'єднання.

Фінансування робіт у разі нового будівництва, реконструкції, реставрації, капітального ремонту будинків та інших об'єктів, розширення і технічного переоснащення підприємств може проводитися лише за наявності позитивного висновку комплексної експертизи державного пожежного нагляду.

Експертиза (перевірка) проектно-кошторисної документації з питань пожежної безпеки виконується відповідно до постанови Кабінету Міністрів України "Про порядок затвердження інвестиційних програм і проектів будівництва та проведення їх комплексної державної експертизи" №1308 від 17.08.1998 року, а також Порядку проведення експертизи проектної та іншої документації щодо пожежної безпеки, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України № 641 від 22.11.1994 року і зареєстрованого в Міністерстві юстиції України за № 326/536 від 27.12.1994 року.

Початок роботи новоствореного підприємства, введення в експлуатацію нових або реконструйованих виробничих, житлових та інших об'єктів, впровадження нових технологій, передача у виробництво зразків нових пожежонебезпечних машин, механізмів, устаткування та продукції, оренда будь-яких приміщень без дозволу органів Державного пожежного нагляду забороняється.

Посадові та фізичні особи, винні у порушенні встановлених правил, несуть адміністративну, кримінальну або іншу відповідальність відповідно до чинного законодавства.

Організаційні заходи щодо забезпечення пожежної безпеки.

Забезпечення пожежної безпеки є складовою частиною виробничої або іншої діяльності посадових осіб, працівників підприємств та підприємців. Це повинно бути відображено у трудових договорах (контрактах) та статутах підприємств.

Керівник підприємства повинен визначити обов'язки посадових осіб щодо забезпечення пожежної безпеки, призначити відповідальних за пожежну безпеку окремих будівель, споруд, приміщень, дільниць, технологічного та інженерного устаткування, а також за утримання і експлуатацію технічних засобів протипожежного захисту. Обов'язки щодо забезпечення пожежної безпеки, утримання та експлуатації засобів

протипожежного захисту мають бути відображені у відповідних посадових документах (функціональних обов'язках, інструкціях, положеннях тощо).

На кожному підприємстві з урахуванням його пожежної небезпеки наказом (інструкцією) повинен бути встановлений відповідний протипожежний режим, в тому числі визначені:

- можливість (місце) паління, застосування відкритого вогню та побутових нагрівальних приладів;
- порядок проведення тимчасових пожежонебезпечних (в тому числі зварювальних) робіт;
- правила проїзду та стоянки транспортних засобів;
- місця для зберігання і допустима кількість сировини, напівфабрикатів та готової продукції, які можуть одночасно знаходитися у виробничих приміщеннях і на території (у місцях зберігання);
- порядок прибирання горючого пилу та відходів, зберігання промасленого спецодягу і шмаття, очищення повітроводів вентиляційних систем від горючих відкладень;
- порядок відключення від мережі електрообладнання у разі пожежі;
- порядок огляду і зачинання приміщень після закінчення роботи;
- порядок проходження посадовими особами навчання та перевірки знань з пожежної безпеки, а також проведення з працівниками протипожежних інструктажів та занять з пожежно-технічного мінімуму з призначенням відповідальних за їх проведення;
- порядок організації експлуатації і обслуговування наявних технічних засобів протипожежного захисту (протипожежного водопроводу, насосних станцій, вогнегасників тощо);
- дії працівників у разі виявлення пожежі.

Для об'єктів з перебуванням людей вночі (підприємства, лікарні тощо) інструкції мають передбачати два варіанти дій відповідно у денний та нічний час.

З метою залучення працівників до проведення заходів щодо запобігання пожежам. організації їх гасіння на підприємствах створюються добровільні пожежні дружини та добровільні пожежні команди згідно з існуючим положенням.

Усі працівники при прийнятті на роботу і за місцем здійснення професійної діяльності повинні проходити інструктаж з питань пожежної безпеки (вступний, первинний, повторний на робочому місці, позаплановий та цільовий). Посадові особи до початку виконання своїх обов'язків і періодично один раз на 3 роки мають проходити навчання і перевірку знань з питань пожежної безпеки.

Допуск до роботи осіб, які не пройшли навчання і перевірку знань з питань пожежної безпеки, забороняється. Обслуговуючий персонал лікувально-профілактичних закладів зі стаціонаром та закладів медичної освіти повинен кожного року проходити курс навчання правилам пожежної безпеки за відповідною програмою.

Основні вимоги щодо пожежної безпеки в ЛПЗ.

У багатоповерхових лікувально-профілактичних закладах палати для важкохворих та дітей повинні розміщуватися на нижніх поверхах. Палатні відділення дитячих лікарень слід розміщувати не вище п'ятого поверху, палати для дітей у віці до 7 років не вище другого поверху (за винятком випадків, що обумовлені будівельними нормами).

Лікарні та інші лікувальні заклади з постійним перебуванням важкохворих, не здатних самостійно пересуватися, повинні забезпечуватися ношами, виходячи з роз-

рахунку одні ноші на 5 хворих. Не допускається розміщувати палатні відділення, пологові, операційні, процедурні кабінети у підвальних та на цокольних поверхах. Відстань між ліжками у лікарняних палатах має становити менше 0,8 м, центральний основний прохід має складати не менше 1,2 м завширшки. Тумбочки, стільці та ліжка не повинні захащувати виходи та проходи.

Подача кисню хворим, як правило, має здійснюватися централізовано, з установленням балонів (не більше 10) за межами будівлі лікувального закладу в прибудовах з негорючих матеріалів або з центрального кисневого пункту (якщо кількість балонів складає понад 10). Допускається встановлювати один кисневий балон біля зовнішньої негорючої стіни будівлі закладу у металевій шафі. Центральний кисневий пункт слід розміщувати в будівлі, що стоїть окремо, на відстані не менше 25 м від будівель з постійним перебуванням хворих.

За відсутності централізованого постачання кисню порядок користування кисневими подушками визначається наказом (розпорядженням) адміністрації лікувального закладу.

Встановлення кип'ятильників, водонагрівачів і титанів, стерилізація медичних інструментів та перев'язувальних матеріалів, прожарювання білизни, а також розігрів парафіну і озокериту допускається лише у спеціально пристосованих для цієї мети приміщеннях. Стерилізатори для кип'ятіння інструментів і перев'язувальних матеріалів повинні мати закриті підігрівники (спіралі). Опорні поверхні стерилізаторів мають бути негорючими. Стерилізатори з повітряним прошарком між опорною поверхнею та днищем також мають встановлюватися на негорючій основі.

В лабораторіях, на постах відділень, в кабінетах лікарів та старших медичних сестер допускається зберігання у спеціальних негорючих шафах, що замикаються, не більше 3 кг медикаментів і реактивів, які відносяться до категорії легкозаймистих та горючих речовин (спирт, ацетон, ефір тощо), з обов'язковим урахуванням їх сумісності.

Матеріали та речовини у коморах, аптечних складських приміщеннях необхідно зберігати суворо за асортиментом, при цьому не допускається спільне зберігання легкозаймистих речовин з іншими матеріалами. В аптеках, які розміщені у будівлях іншого призначення (в тому числі у лікарняних корпусах), загальна кількість легкозаймистих та горючих медикаментів, реактивів (спирти, ефіри тощо) не повинна перевищувати 100 кг.

Архівосховища рентгенівської плівки місткістю понад 300 кг мають розміщуватися в окремо розташованих будівлях. Відстань від архівосховищ до сусідніх будівель повинна становити не менше 15 м. Якщо кількість плівки становить менше 300 кг. дозволяється розміщення архівосховища у приміщеннях будівель лікувальних закладів, відгороджених протипожежними стінами та перекриттями.

В одній секції архівосховища допускається зберігати не більше 500 кг плівки. Кожна секція повинна мати самостійну витяжну вентиляцію та природне освітлення із співвідношенням площі вікон до площі підлоги не менше 1:8. Двері з секції повинні відчинятися назовні. Карниз даху над вікнами сховища має бути негорючим.

Архіви повинні мати центральне водяне опалення. У сільській місцевості за наявності печей топкові отвори та засувки слід влаштовувати з боку коридора. У приміщеннях сховища забороняється встановлювати електрощитки, електричні дзвінки та штепсельні з'єднання. В неробочий час електропроводка у сховищах повинна бути знеструмлена.

Допускається зберігання плівок та рентгенограм за межами архіву, коли їх кількість у приміщенні не перевищує 4 кг. У цьому випадку плівки та рентгенограми необхідно зберігати в металевій шафі (ящику) не ближче 1 м від опалювальних приладів. У приміщеннях, де встановлені такі шафи, не допускається палити та застосовувати електронагрівальні прилади будь-яких типів.

Архівосховища обладнуються металевими або дерев'яними, обшитими залізом по негорючому теплоізоляційному матеріалу фільмостатами (шафами), розділеними на секції завглибшки і завдовжки не більше 0,5 м. Кожна секція повинна щільно зачинятися дверцятами. Відстань від фільмостатів (шаф) до стін, вікон, стелі та підлоги повинна бути не менше 0,5 м.

У будівлях лікувально-профілактичних закладів не допускається:

- розміщувати в корпусах з палатами для хворих приміщення, не пов'язані з лікувальним процесом (крім визначених нормами проектування) або здавати приміщення в оренду під інше призначення;
- здійснювати подачу кисню в лікарняні палати за допомогою гумових та пластмасових трубок, а також трубопроводами, котрі мають нещільні місця у з'єднаннях;
- прокладати киснепроводи у підвалах, підпіллях, каналах, а також під будівлями і спорудами;
- влаштовувати топкові отвори печей в лікарняних палатах;
- розміщувати в підвальних та на цокольних поверхах майстерні, склади, комори для зберігання пожежо- та вибухонебезпечних речовин і матеріалів, а також легко займистих та горючих речовин;
- використовувати гасниці або примуси для стерилізації медичних інструментів;
- підігрівати парафін і озокерит безпосередньо на вогні (слід застосовувати лише спеціальні підігрівники);
- розміщувати хворих, коли їх кількість перевищує 25, у дерев'яних будівлях з пічним опаленням;
- встановлювати ліжка в коридорах, холах та на інших потенційних шляхах евакуації;
- користуватися прасками, електроплитами, іншими електронагрівними приладами в лікарняних палатах та інших приміщеннях, де перебувають хворі (для цього мають бути виділені спеціальні приміщення);
- застосовувати настільні газові лампи (як виняток допускається застосування ліхтарів типу "летюча миша").

Правила поведінки працівників у випадку пожежі.

У разі виявлення пожежі (ознак горіння) кожний громадянин зобов'язаний :

- негайно повідомити про це телефоном пожежну охорону, назвавши при цьому адресу об'єкта та вказавши кількість поверхів будівлі, місце виникнення пожежі, обстановку на пожежі, наявність людей та повідомивши своє прізвище;
- вжити (у разі можливості) заходів щодо евакуації людей, гасіння (локалізації) пожежі та збереження матеріальних цінностей;
- якщо пожежа виникла на підприємстві, повідомити про неї керівника або відповідну компетентну посадову особу та (або) чергового по об'єкту;
- у разі необхідності викликати інші аварійно-рятувальні служби (медичну, газорятувальну тощо).

Посадова особа об'єкта, що прибула на місце пожежі, зобов'язана :

- перевірити, чи викликана пожежна охорона (продублювати повідомлення), довести подію до відома власника підприємства;
- у разі загрози життю людей негайно організувати їх рятування (евакуацію), використовуючи для цього наявні сили та засоби;
- видалити за межі небезпечної зони всіх працівників, не пов'язаних з ліквідацією пожежі;
- припинити роботи у будівлі (якщо це допускається технологічним процесом виробництва), крім робіт, пов'язаних із заходами щодо ліквідації пожежі;
- здійснити у разі необхідності відключення електроенергії (за винятком систем протипожежного захисту), зупинення транспортуючих пристроїв, агрегатів та апаратів, перекриття сировинних, газових, парових та водяних комунікацій, призупинення систем вентиляції в аварійному та суміжних з ним приміщеннях (за винятком пристроїв протидимного захисту) та запровадити інші заходи, що сприяють запобіганню розвитку пожежі та задимленості будівлі;
- перевірити включення оповіщення людей про пожежу, установок пожежогасіння та протидимного захисту;
- організувати зустріч підрозділів пожежної охорони, надати їм допомогу у виборі найкоротшого шляху для під'їзду до осередку пожежі і джерел води;
- одночасно з гасінням пожежі організувати евакуацію та захист матеріальних цінностей;
- забезпечити дотримання техніки безпеки працівниками, які беруть участь у гасінні пожежі.

По прибутті на пожежу пожежних підрозділів повинен бути забезпечений безперешкодний їх доступ на територію об'єкта, за винятком випадків, коли відповідними державними нормативними актами встановлений особливий порядок допуску.

Після прибуття пожежного підрозділу адміністрація та технічний персонал підприємства, будівлі або споруди зобов'язані брати участь у консультуванні керівника гасіння про конструктивні та технологічні особливості об'єкта, де виникла пожежа, прилеглих будівель та пристроїв, організувати залучення до вжиття необхідних заходів, пов'язаних із ліквідацією пожежі та попередженням її розвитку, сил та засобів об'єкта.

Правилами пожежної безпеки також передбачені вимоги до розробки відповідних інструкцій та положення про спеціальне навчання.

Основні вимоги до інструкцій про заходи з пожежної безпеки.

Інструкції про заходи з пожежної безпеки повинні розроблятися на основі діючих правил та інших нормативних актів з пожежної безпеки, виходячи із специфіки пожежної небезпеки будівель, споруд, технологічних процесів та виробничого обладнання.

Вони повинні встановлювати порядок та спосіб забезпечення пожежної безпеки, обов'язки і дії працівників у разі виникнення пожежі, включаючи порядок оповіщення людей та повідомлення про неї пожежної охорони, евакуації людей, тварин і матеріальних цінностей, застосування засобів пожежогасіння та взаємодії з підрозділами пожежної охорони, евакуації людей, тварин і матеріальних цінностей, застосування засобів пожежогасіння та взаємодії з підрозділами пожежної охорони.

Інструкції можуть мати, як додаток, план евакуації людей і матеріальних цінностей.

Інструкції про заходи пожежної безпеки поділяються на такі види:

- загальні (загальнооб'єктові) інструкції для підприємств, організацій, установ;
- інструкції для окремих цехів, виробничих дільниць, лабораторій, приміщень тощо;

- інструкції щодо проведення пожежонебезпечних видів робіт, експлуатації технологічних установок, обладнання тощо.

У загальнооб'єктовій інструкції необхідно відобразити основні положення з питань пожежної безпеки, в тому числі:

- порядок утримання території, будівель, приміщень, споруд, протипожежних розривів, під'їздів до будівель, споруд та вододжерел;
- вимоги щодо утримання шляхів евакуації;
- правила проїзду та стоянки транспортних засобів;
- місця для зберігання різноманітних товарів та допустимої кількості розташування на їх території сировини, напівфабрикатів та готової продукції;
- допустимість (місця) паління;
- порядок використання відкритого вогню та проведення пожежонебезпечних робіт;
- порядок збирання, зберігання та видалення горючих відходів виробництва; утримання та зберігання спецодягу;
- основні заходи щодо забезпечення пожежної безпеки технологічних процесів;
- вимоги щодо зберігання пожежо- і вибухонебезпечних речовин та матеріалів;
- правила утримання технічних засобів протипожежного захисту, в тому числі автоматичних установок та первинних засобів пожежогасіння;
- порядок огляду, приведення в пожежобезпечний стан і закриття приміщень після закінчення роботи;
- особливості утримання електроустановок, вентиляційного та іншого інженерного обладнання, застосування опалювальних та нагрівальних приладів;
- обов'язки та дії працівників у разі пожежі із зазначенням:
 - порядку (системи) оповіщення людей про пожежу та виклику пожежної охорони;
 - правил застосування засобів пожежогасіння та установок пожежної автоматики;
 - порядку аварійного вимкнення електрообладнання, вентиляції, зупинення роботи технологічного обладнання тощо.
 - порядку евакуації людей та матеріальних цінностей.

В інструкціях для окремих приміщень (дільниць) повинні вказуватися:

- категорія приміщення (для виробничих і складських приміщень, лабораторій тощо) з вибухопожежної та пожежної небезпеки;
- вимоги щодо утримання евакуаційних шляхів та виходів;
- місця для паління та вимоги до них;
- правила утримання приміщень, робочих місць, зберігання та застосування легкозаймистих і горючих речовин, пожежо- і вибухонебезпечних матеріалів;
- порядок прибирання робочих місць, збирання, зберігання та видалення горючих відходів, а також промасленого шмаття;
- утримання та зберігання спецодягу;
- місця, порядок та норми одночасного зберігання у приміщенні сировини, напівфабрикатів та готової продукції;

- умови проведення зварювальних та інших вогненебезпечних робіт;
- порядок огляду, вимкнення електроустановок, приведення у пожегобезпечний стан приміщень та робочих місць, закриття приміщень після закінчення роботи;
- заходи пожежної безпеки при роботі на технологічних установках та апаратах, які мають підвищену пожежну небезпеку;
- граничні показання контрольно-вимірювальних приладів (манометрів, термометрів тощо), відхилення від яких можуть викликати пожежу або вибух;
- обов'язки та дії працівників у разі виникнення пожежі: порядок і способи оповіщення людей, виклику пожежної охорони, зупинки технологічного устаткування, вимкнення ліфтів, підйомників, вентиляційних установок, електроспоживачів, застосування засобів пожегогасіння, послідовність евакуації людей та матеріальних цінностей з урахуванням дотримання техніки безпеки.

Інструкції щодо проведення пожежонебезпечних видів робіт, експлуатації технологічних установок та обладнання необхідно розробляти з урахуванням викладених вимог.

Інструкції повинні затверджуватися керівником підприємства або особою, яка виконує його обов'язки.

Особливості організації спеціального навчання, інструктажів та перевірки знань з питань пожежної безпеки.

Важливе місце у процесі забезпечення протипожежної профілактики займають спеціальне навчання, інструктажі та перевірка знань з питань пожежної безпеки.

Так, працівники під час прийняття на роботу і за місцем праці повинні проходити інструктаж з питань пожежної безпеки відповідно до існуючого порядку.

Особи, яких приймають на роботу, пов'язану з підвищеною пожежною небезпекою, попередньо, до початку самостійного виконання робіт, повинні пройти спеціальне навчання (пожежно-технічний мінімум), а потім постійно, один раз на рік, - перевірку знань. Особи, які суміщають професії (роботи), навчаються або інструктуються як за основною, так і за суміжною професією (роботою).

Організація своєчасного і якісного проведення спеціального навчання, інструктажів та перевірки знань з питань пожежної безпеки на підприємстві покладається на його керівника, а в структурних підрозділах (цех, дільниця, лабораторія, майстерня тощо) - на керівника відповідного підрозділу. Порядок проходження працівниками спеціального навчання, інструктажів і перевірки знань визначається керівником підприємства (наказом або відповідним положенням, що розробляється на підприємстві і затверджується керівником).

Допуск до роботи осіб, які не пройшли спеціального навчання, інструктажів або перевірки знань, суворо забороняється.

Протипожежні інструктажі.

За призначенням та часом проведення протипожежні інструктажі поділяються на:

- вступний,
- первинний,
- повторний,
- позаплановий,
- цільовий.

Вступний протипожежний інструктаж проводиться з усіма працівниками, які щойно прийняті на роботу (постійну або тимчасову), а також з особами, що прибули

на підприємство у відрядження, на виробничу практику (навчання) і мають брати безпосередню участь у виробничому процесі. Такий інструктаж проводиться на підставі діючих на підприємстві правил, інструкцій та інших нормативних актів з питань пожежної безпеки у спеціально обладнаному для цього приміщенні фахівцем, на якого наказом по підприємству покладені ці обов'язки, і може поєднуватися із вступним інструктажем з охорони праці.

Програма для проведення вступного протипожежного інструктажу затверджується керівником (заступником, головним інженером) підприємства.

Первинний протипожежний інструктаж проводиться безпосередньо на робочому місці до початку виробничої діяльності працівника.

Його повинні проходити:

- усі новоприйняті на постійну або тимчасову роботу;
- працівники, переведені з інших структурних підрозділів та виробничих ділянок підприємства;
- особи, що прибули на підприємство у відрядження і мають брати безпосередню участь у виробничому процесі;
- будівельники сторонніх організацій, які виконують на діючому підприємстві будівельно-монтажні ремонтні та інші види робіт;
- учні (студенти) під час виробничої практики (навчання), а також перед проведенням з ними практичних занять в навчальних майстернях, лабораторіях тощо.

Програма для проведення первинного протипожежного інструктажу затверджується керівником відповідного структурного підрозділу (завідувачем відділення тощо), відповідальним за протипожежний стан, або керівником підприємства (його заступником).

Програми для проведення вступного та первинного протипожежних інструктажів погоджуються з начальником об'єктової пожежної охорони або добровільної пожежної дружини (за наявності такого формування).

Повторний протипожежний інструктаж проводиться на робочому місці з усіма працівниками не менш як один раз на рік за переліком питань, з якими необхідно ознайомити працівників під час проведення вступного та первинного протипожежного інструктажів.

Позаплановий протипожежний інструктаж проводиться з працівниками на робочому місці або в спеціально відведеному для цього приміщенні:

- у разі введення в дію нових або доопрацьованих нормативних актів з питань пожежної безпеки (норм, правил, інструкцій, положень тощо);
- у разі зміни технологічного процесу, застосування нового або заміни та модернізації існуючого пожежонебезпечного устаткування;
- на вимогу державних інспекторів з пожежного нагляду, якщо виявлено незадовільне знання працівниками правил пожежної безпеки на робочому місці, невміння діяти у випадку пожежі та користуватися первинними засобами пожежогасіння.

Позаплановий протипожежний інструктаж проводиться індивідуально або з групою працівників споріднених спеціальностей (видів робіт). Обсяг та зміст інструктажу визначаються у кожному випадку окремо залежно від причин, що викликали необхідність його проведення.

Цільовий протипожежний інструктаж проводиться з працівниками перед виконанням ними разових (тимчасових) пожежонебезпечних робіт, при ліквідації наслідків аварії, стихійного лиха тощо.

Первинний, повторний, позаплановий та цільовий протипожежні інструктажі проводяться безпосередньо керівниками робіт (начальником виробництва), які пройшли навчання і перевірку знань з питань пожежної безпеки. Інструктажі завершуються перевіркою знань. Перевірку здійснює особа, яка проводила інструктаж.

Проведення протипожежних інструктажів може здійснюватися разом з відповідними інструктажами з охорони праці.

Про проведення усіх видів протипожежних інструктажів, крім цільового, у спеціальних журналах робляться записи (окремо від інструктажів з питань охорони праці) і підписами осіб, з якими проводився інструктаж, і тих, хто його проводив.

Запис про проведення цільового протипожежного інструктажу робиться в документі, що дозволяє виконання робіт (наряд-допуск, дозвіл).

Висновок

Головний засіб захисту від пожежі – самому не бути його причиною.

Працівники (в тому числі і медичні) повинні підвищувати рівень загальних пожежно-технічних знань, навчатися правилам пожежної безпеки з урахуванням пожежонебезпечних особливостей виробництва, більш глибоко ознайомлюватися з протипожежними заходами та діями у разі виникнення пожежі, а також напрацьовувати навички використання наявних засобів пожежегасіння.

Основні рекомендації протипожежної безпеки, які дозволять уникнути цього лиха не лише на робочому місці, а й у побуті:

- не залишати без догляду електроприлади, особливо пральні машини, калорифери, телевізори, уникати саморобних пристосувань;
- не вмикати в одну розетку два чи кілька електроприладів великої потужності;
- стежити за станом проводів, не користуватися «жучками» в електролічильниках;
- не сушити білизну і взагалі вироби із тканини над плитою;
- ніколи не палити в ліжку;
- запобігати потраплянню до дітей сірників чи запальничок;
- не захаращувати горища, підвали, шляхи евакуації, балкони і лоджії, не зберігати на балконах запальні речовини;
- стежити за пожежною безпекою не лише у своїй квартирі чи відділенні, а й у всьому будинку та лікарні; горища та підвали повинні бути закриті для випадкових людей.

Завжди слід пам'ятати, що пожежа – це велике лихо, яке призводить до значних людських та матеріальних втрат. Ніхто не може напевно стверджувати, що завтра з ним не трапиться ця біда, тому краще сьогодні взнати про всі можливі методи її попередження і запобігання!

Використана література

1. В.М. Мороз, І.В. Сергета, Н.М. Фещук, М.П. Олійник Охорона праці у медицині та фармацевті – Вінниця, НОВА КНИГА, 2005. – 544 с.
2. І.В. Кочін, В.Є. Букін, О.М. Савчук Охорона праці та безпека життєдіяльності населення у надзвичайній ситуації – Київ, «Здоров'я», 2005. – 430 с.
3. В.М. Брага, О.В. Квашніна, О.А. Сівак Вживання у надзвичайних ситуаціях – Черкаси, 2005. – 68 с.